

Jan Gurba

"Novi materiały z archeologii
Prykarpattja i Wołyni", red. A. M.
Cyhyłyk, L'viv 1991 : [recenzja]

Rocznik Lubelski 29-30, 117-118

1987-1988

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Novi materialy z archeologii Prykarpattja i Wołyni, red. A. M. Cyhyłyk, L'viv 1991, ss. 111

„Nowe materiały z archeologii Podkarpacia i Wołynia” mają zapełnić dla obszaru zachodniej Ukrainy lukę informacyjną powstałą po zawieszeniu wydawania przez Instytut Archeologii AN ZSRR w Moskwie nadwycieczaj potrzebnego informatora o corocznych wykopalskach prowadzonych na terytorium całego Związku Radzieckiego pt. „Archeologičeskie otkrytija”, publikowanego od 1966 r.¹ przez dwadzieścia kolejnych lat. Sygnalizowana praca zbiorowa zawiera 44 sprawozdania z badań terenowych prowadzonych w latach 1986—1988 na Wołyniu, Podkarpaciu i Zakarpaciu. Jest to teren pracy archeologów z Instytutu Nauk Społecznych AN USRR we Lwowie, Uniwersytetów we Lwowie, Czerniowcach, Tarnopolu i Użgorodzie, Wyższych Szkół Pedagogicznych („Pedinstitutów”) w Iwano-Frankowsku (d. Stanisławowie) i Łucku oraz muzeów we Lwowie, Czerniowcach i Tarnopolu a także Towarzystw ochrony zabytków historii i kultury działających w każdym obwodzie. W tomie prezentuje wyniki swoich badań terenowych przede wszystkim „młodsza generacja archeologów” (s. 3), prowadzących nierzadko prace na kluczowych stanowiskach. W przeważającej większości są to sprawozdania z badań ratowniczych, obejmujących stanowiska z różnych epok i okresów, od paleolitu do okresu Kijowskiej Rusi, a nawet początków czasów nowożytnych. Poszczególne komunikaty mają różny zakres. Zgodnie z zasadami przyjętymi wcześniej przez redakcję „Archeologičeskich otkrytej” prezentowane są tu informacje o — często rewelacyjnych — wynikach badań na pojedynczych stanowiskach oraz sprawozdania z działalności kompleksowych ekspedycji, prowadzących swe prace na różnowiekowych stanowiskach większego obszaru. Redaktorzy zrezygnowali z chronologicznego ustawienia materiałów i przedstawili je zgodnie z alfabetyczną kolejnością nazwisk autorów.

Przy tak obfitym nagromadzeniu informacji trudno jest obiektywnie wskazać najciekawsze materiały. Najbardziej nas tu interesują wyniki badań na wczesnośredniowiecznych stanowiskach okresu Kijowskiej Rusi, zwłaszcza w obrębie miast, takich jak Belz² (V. M. Petehyryč, M. Ju. Picyšyn; s. 77—80), Halicz³ (V. A. Aulich, O. V. Dżerdżora, Ju. V. Łukomśkyj; s. 4—7), Pliśnieck⁴ (R. S. Bahrij, O. H. Ovčinnikov; s. 11—13), gdzie m.in. odkryto prześlík z napisem cyrylicą, datowany na XII—XIII w.⁵, Trembowla⁶ (V. O. Čornous; s. 101—102) i okolice Dżwinogrodu⁷ (tenże;

¹ Por. J. Gurbaj [rec.], *Archeologičeskie otkrytija 1965 goda*, Moskwa 1966, „Z otchłani wieków” r. 33, 1967, s. 49—50; tegoż, *Bieżąca informacja archeologiczna w ZSRR*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” r. 18, 1970, s. 110—112.

² Por. V. M. Petehyryč, w: *Archeolohtija Prykarpat'ja, Wołyni i Zakarpat'ja*, vol. 3, *Rannesławjanskij i drevnerusskij perjody*, red. A. P. Černyš, Kiev 1990, s. 127—129 i podana tam literatura.

³ Por. I. K. Svešnikov, tamże, s. 97—102.

⁴ R. S. Bahrij, tamże, s. 111—114.

⁵ Por. rewelacyjne odkrycia gramot brzozowych w Dżwinogrodzie przez I. K. Swiesznikowa (I. K. Svešnikov, *Zvenhorodśky hramoty na berestі*, „Dzvin” [L'viv] 1990, nr 6, s. 127—131).

⁶ I. K. Svešnikov, w: *Archeolohtija...*, s. 105—107.

⁷ Badania w Dżwinogrodzie por. I. K. Svešnikov, tamże, s. 107—110; tegoż, *Zvenhorodśki...*

s. 98—101), grodów, jak Mykulnice (V. O. Čornous; s. 101—102), Dobrostan (V. I. Šy-šak; s. 103—104), zabytków architektury murowanej (V. S. Terškyj; s. 91—93) oraz inne stanowiska (M. A. Filipčuk, O. M. Havryluk, V. D. Hupało, M. O. Jahodynśka, D. J. Pavliv).

Odrębne komunikaty poświęcono badaniom stanowisk paleolitycznych i mezolitycznych (O. Ł. Aleksandrovśkyj, M. R. Levčuk, L. H. Mackevoj, O. S. Sytnyk), neolitycznych — kultury ceramiki grzebykowo-nakłuwanej i trypolskiej (V. M. Konoplja, I. T. Kočkin, V. A. Vasylenko), okresu halsztackiego — m.in. odkryciom związanym z warzelnictwem soli na Podkarpaciu (M. S. Bandrivśkyj, L. I. Kru-šel'nyčka), kultury pomorskiej (V. I. Ivanovśkyj, I. P. Michał'čyśyn, V. V. Škoropad), lipickiej (V. M. Cyhyłyk) i czerniachowskiej (I. P. Hereta).

Pozostałe sprawozdania przedstawiają wyniki prac, zwłaszcza konserwatorsko-inwentaryzacyjnych na różnowiekowych stanowiskach w obwodzie wołyńskim (V. S. Artjuch, V. I. Ivanovśkyj, V. M. Konoplja, L. H. Mackevoj, V. H. Oprysk, D. Ju. Pavliv), lwowskim (M. S. Bandryvśkyj, R. M. Čajka, V. M. Cyhyłyk, V. I. Ivanovśkyj, V. V. Kasjuchnyč, V. M. Konoplja, L. H. Mackevoj, I. R. Mychal'čyśyn, D. Ju. Pavliv, M. A. Peleščyśyn, V. A. Rudyj), iwanofrankowskim (V. M. Konoplja, I. T. Kočkin, V. H. Oprysk), tarnopolskim (M. S. Demidjuk, O. M. Havryluk, V. I. Ivanovśkyj, O. M. Jahodynśka, V. M. Konoplja, D. M. Mackevoj, V. H. Oprysk, M. I. Rybij, V. P. Savyč, O. S. Sytnyk) i na Zakarpaciu (S. I. Penjak, I. I. Popovyč, M. F. Potuśnjak).

Informacje zawarte w tomie „Nowe materiały...” uzupełniają w znacznym stopniu najnowszą syntezę pradziejów i wczesnego średniowiecza Podkarpacia, Wołynia i Zakarpacia, wydaną w latach 1987—1990⁸.

Szkoda, że ta nadzwyczaj wartościowa pozycja została wydana pod względem edytorskim bardzo niestarannie i nie zawiera — tak ważnych w archeologii — rycin⁹.

Jan Gurba

John Fennell, *Krysis sredniewiekowej Rusi. 1200—1304*, tłum. z angielskiego W. W. Gołubczikowa, Wydawnictwo Progress, Moskwa 1989, ss. 296, ilustracje, mapy, tablice genealogiczne

Omawiana praca jest rosyjskim tłumaczeniem książki, która ukazała się w Londynie w 1983 r. Nie licząc wstępu i zakończenia składa się ona z 6 rozdziałów. Radzieckie wydanie poprzedza przedmowa pióra A. L. Choroszkiewicz i A. I. Pliguzowa. Wydawcy pominęli mapy, tablice genealogiczne i charakterystykę źródeł wykonane przez angielskiego autora. W to miejsce umieścili materiał uzupełniający, napisany przez nich wraz z L. I. Lifszicem.

⁸ *Archeologija Prikarpat'ja, Volyni i Zakarpat'ja*, red. A. P. Černyś, vol. 1, *Kamennyj vek*, Kiev 1987, 132 s.; vol. 2, *Eneolit, bronz a i rannee železo*, Kiev 1990, 187 s.; vol. 3, *Ranne-slavjanskij...*, 189 s.

⁹ Na okładce przedstawiono kompozycję zestawioną z rysunków zabytków z dawniejszych odkryć, m.in. i ikonkę z Czerwienia (por. J. Gurba, *Kamienna ikonka z wyobrażeniem Chrystusa z Czermina-Czerwienia*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio F, vol. XXXV/XXXVI, 1980—1981, s. 27—28, ryc. 2; V. M. Petehyryč, jw., s. 132, ryc. 36).